

واکاوی تعاملات سازنده در سازگاری زناشویی زوجین شهر یاسوج

علی روزیان، فهیمه نامدارپور*، فاطمه جوادزاده

گروه مشاوره، واحد خمینی شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

تاریخ وصول: ۱۴۰۰/۱۲/۱۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۷/۲۶

چکیده

زمینه و هدف: خانواده مهم‌ترین نهاد جامعه و شکل دهنده شخصیت آدمی می‌باشد. تعامل مانند هر رابطه انسانی، بخش جدایی ناپذیر از رابطه همسری است. سازگاری زناشویی یکی از مهم‌ترین عوامل در تعیین ثبات و دوام رابطه زناشویی است. لذا هدف از این پژوهش واکاوی تعاملات سازنده در سازگاری زناشویی زوجین شهر یاسوج بود.

روش بررسی: این مطالعه، یک پژوهش کیفی بود که با استفاده از روش تحلیل مضمون (تماتیک) در سال ۱۴۰۰ انجام شد، مشارکت کنندگان زوجینی بودند که نمره سازگاری بالایی کسب کردند و حداقل ۷ سال از زندگی زناشویی آنان گذشته بود. روش نمونه‌گیری هدفمند بود، لذا برای جمع آوری داده‌ها از روش مصاحبه نیمه ساختار یافته استفاده گردید. مصاحبه‌ها به صورت فردی انجام شد و تا حد اشباع ادامه یافت. در نهایت داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: پس از تحلیل محتوای داده‌ها، شش مقوله مرکزی حاصل شد که به ترتیب اهمیت عبارتند از: مهارت‌های ارتباطی (حفظ مرزها، مهارت گفتگو، ارتباط کلامی و غیرکلامی)، ارزش‌سازی (خود ارزشمندی، تفکر خوب بودن، پذیرش دیگران)، نفوذپذیری (توافق، مدارا کردن، انعطاف پذیری)، هدفمندی (آینده نگری، اهداف مشترک)، حمایت کردن (خدمات رسانی، هماهنگی) و مهارت تصمیم‌گیری (تصمیم‌گیری مشارکتی، مشورت کردن).

نتیجه‌گیری: سازگاری زناشویی بیشتر تابع مهارت‌هایی است که در طول زندگی ایجاد می‌شود. زوجین سازگار در زندگی خود بیشتر از تعاملات سازنده استفاده می‌کنند و تعاملات سازنده می‌تواند سازگاری زناشویی را تسهیل کند.

واژه‌های کلیدی: تعاملات زوجی، سازگاری زناشویی، مطالعه کیفی

*نویسنده مسئول: فهیمه نامدار پور، اصفهان، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خمینی شهر، گروه مشاوره

Email: namdarpour@iaukhsh.ac.ir

مقدمه

بوده و فعالیت علمی در این زمینه به طور روزافزونی در جریان است. در این موقعیت توصیف و شناخت عوامل مؤثر بر سازگاری زناشویی در تعاملات زوجی و ضرورت مفهوم‌سازی آنان را بیش از پیش مطرح می‌کنند، اما به نظر می‌رسد مفهوم‌سازی‌های موجود در مورد توصیف متغیرهای سازگاری زناشویی و تعاملات زوجی در این زمینه نارسا بوده و در خصوص علل و عوامل مؤثر بر آنان پژوهش‌های کیفی قابل توجهی انجام نشده است. در خصوص اهمیت تحقیق در حوزه خانواده، تحقیق کیفی بهترین راه برای بررسی پویایی‌های خانواده بوده و داده‌های فوق العاده غنی‌تری را نسبت به رویکرد کمی فراهم می‌آورد. همچنین به لحاظ دستیابی به برخی از اهداف پژوهشی، از رویکرد کمی فراتر می‌رود. زیرا که در رویکرد کیفی پدیده‌ها عینی و ثابت تلقی نمی‌شوند و متناسب با زمینه آنها متفاوت هستند (۶). در پژوهش‌های کیفی به مطالعه امور طبیعی، زیستی پرداخته می‌شود و ماهیت واقعی پدیده‌ها از منظر افراد تفسیر می‌گردد (۷). ازدواج‌های ناموفق زیادی وجود دارد که به دلایل مختلف مایل به جدایی نیستند. به نظر می‌رسد این مسأله نشان دهنده سازگاری پایین برخی از زوج‌ها در روابط با هم بوده و پرداختن به موضوعات سازگاری زناشویی به عنوان یکی از عوامل دخیل در تداوم ازدواج یا

خانواده مهم‌ترین نهاد جامعه و شکل دهنده شخصیت آدمی می‌باشد، سازگاری زناشویی یکی از اصطلاحاتی است که به طور گسترده در پژوهش‌های خانواده و زناشویی مورد استفاده قرار می‌گیرد. این اصطلاح با بسیاری از اصطلاحات دیگر همچون: «رضایت زناشویی»، «شادکامی زناشویی»، «موفقیت زناشویی» و «ثبات زناشویی» مرتبط است. در حالی که اصطلاحات قبلی هر کدام تنها یک بعد از ازدواج را نشان می‌دهند، سازگاری زناشویی یک اصطلاح چند بعدی است که سطوح چندگانه ازدواج را روشن می‌کند و فرآیندی است که در طول زندگی زوجین به وجود می‌آید (۱). سازگاری زناشویی یکی از ملاک‌های موفقیت تعامل زوجین است (۲). سازگاری زناشویی مفهومی چند بعدی است که نسبت به رضایت زناشویی از ویژگی‌های عینی‌تری برخوردار است (۳). سازگاری زناشویی فرآیند اصلاح، سازش و دگرگونی فرد و الگوهای تعاملی زوجین به منظور دستیابی به حداکثر رضایت در رابطه دانسته شده است (۴). هرگاه اهداف و نیازهای زوجین با هم ناهمخوان و ناسازگار باشد، زمینه بروز اختلاف و عدم تفاهم ایجاد می‌گردد (۵). مطالعه منابع موجود نشان می‌دهد با گذشت بیش از نیم قرن از پژوهش در مورد سازگاری زناشویی، هنوز این متغیر در بین اندیشمندان حوزه روابط زوجین، جزو مباحث مهم

طلاق را ضروری می‌نماید. طی بررسی‌های انجام شده در هیچ‌کدام از پژوهش‌های قبلی به مطالعه متغیرهای تعاملات زوجی و سازگاری زناشویی از بعد کیفی پرداخته نشده است. لذا هدف از این پژوهش تعیین و بررسی تعاملات سازنده در سازگاری زناشویی زوجین شهر یاسوج بود.

روش بررسی

تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش کیفی و اکتشافی می‌باشد که در سال ۱۴۰۰ در شهر یاسوج انجام شد. جامعه آماری زوجین شهر یاسوج بودند که حداقل ۷ سال تجربه زناشویی داشتند. روش نمونه‌گیری هدفمند بود. ملاک ورود و خروج نمونه‌ها پرسشنامه سازگاری زناشویی لاک و والاس (۸) بود. در ابتدای کار، تأکید بر پر کردن پرسشنامه به صورت زوجی بوده است. پس از جمع آوری پرسشنامه‌ها کسانی که نمره بالای ۱۰۰ در پرسشنامه کسب نمودند و حداقل ۷ سال از زندگی مشترک آنان گذشته بود و رضایت کتبی خود را برای مصاحبه حضوری انتخاب شدند. معیار ورود به پژوهش دارا بودن شرایط بالا و شرط خروج از پژوهش عدم همکاری در مصاحبه‌ها و یا نمره پایین در سازگاری زناشویی بوده است.

برای انجام تحقیق ابتدا ملاحظات اخلاقی در نظر گرفته شد. پس از برقراری ارتباط و کاهش

حساسیت مشارکت‌کننده‌ها، راجع به روش کسب اطلاعات و دلایل انتخاب آنها در نمونه، توضیحات لازم در مورد نحوه روند پژوهش و کسب اطلاعات ارائه گردید. بعد از اعلام رضایت کتبی و داشتن شرایط ورود مصاحبه‌ها آغاز گردید. داده‌ها با مصاحبه نیمه ساختار یافته در طول مدت ۷ ماه جمع‌آوری شد. مصاحبه‌ها به صورت فردی و بر اساس قاعده اشباع صورت گرفت.

زمان اجرای هر مصاحبه ۴۰ تا ۹۰ دقیقه بوده که در ابتدا سه مصاحبه به صورت آزمایشی انجام گرفت و بعد از آن مصاحبه‌های اصلی انجام شد. مصاحبه‌ها با یک سری سوالات دموگرافیک شروع و بعد با سوالات باز (برای نمونه: آیا در زندگی زوجی سازگاری زناشویی داشتید؟ چگونه با هم تعامل می‌کردید؟) ادامه یافت. هنگامی که از یک مصاحبه شونده اطلاعات جدیدی به دست می‌آمد، چنانچه مصاحبه شونده بعدی به آن اشاره نمی‌کرد به عنوان سوال مطرح می‌شد تا مشخص شود در مورد آنان صدق می‌کند یا خیر. در این مدت بارها به شرکت‌کنندگان مراجعه مجدد صورت گرفته است تا ابهامات احتمالی در متن و چگونگی نظر مصاحبه شونده به صورت شفاف و بدون سوءگیری احتمالی در تحلیل و فرآیند تحقیق آورده شود. با رضایت نمونه‌ها، ابتدا مصاحبه‌ها ضبط گردید و پس از آن متن مصاحبه‌ها روی کاغذ پیاده شد. عبارات و جملات مهم مصاحبه‌ها

یافته‌ها

در این پژوهش ۱۶ زوج مورد بررسی قرار گرفتند که اطلاعات جمعیت شناختی آنها در جدول ۱ گزارش شده است. در مصاحبه‌های صورت گرفته با زوجین دارای سازگاری بالا در مرحله‌گذاری اولیه ۱۰۲ مقوله فرعی و در مرحله دوم ۱۵ مقوله اصلی و در نهایت ۶ مقوله مرکزی به دست آمده است که عبارت است از: ۱- مهارت‌های ارتباطی: این مهارت از مقوله‌های مرکزی تعاملات زوجین محسوب می‌شود. این مقوله مرکزی سبب افزایش سازگاری زناشویی می‌شود. در این خصوص تعداد ۱۶ نفر یعنی قریب به (۹۶ درصد) از شرکت کنندگان به مهارت‌های ارتباطی اشاره کردند و معتقدند که مهارت‌های ارتباطی پایه و اساس تعاملات سازگاران است. این مقوله مرکزی از ۳ مقوله اصلی تشکیل شده است که به شرح زیر می‌باشد: الف) حفظ مرزها: یکی از مقوله‌های اصلی در مهارت‌های ارتباطی، حفظ مرزها است. مرزهای منظم نه مبهم، باعث می‌شود حریم‌های شخصی حفظ شده و حریم اجتماعی هم دارای احترام باشند. به عنوان مثال مصاحبه شونده کد ۶ گفت: «به نظر من علت بسیاری از تنش‌ها این است که زوجین اجازه نمیدن طرف مقابلشون حرف بزنند اگر حرف بزنند با رعایت اصول (حفظ مرزها) مشکلات را می‌توان حل کرد»، ب) مهارت گفتگو: یکی دیگر از مقوله‌های اصلی در تعاملات زوجین مهارت گفتگو است به نحوی که

از همدیگر تفکیک شدند و کدهای اولیه تنظیم گردید و مورد بازخوانی قرار گرفتند. سپس بر اساس معنای کشف شده از جملات و عبارات، کدهایی که با هم شباهت داشتند در هم ادغام گردید. بعد از چندین بار واریسی و بازخوانی مقوله‌های اصلی و فرعی مشخص گردیدند. مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته با تعداد ۱۶ نفر به درجه اشباع رسید. در این مطالعه یافته‌های جدیدی در سه مصاحبه آخر حاصل نشد.

برای اعتبار سنجی یافته‌ها از روش کوبا ولینکلن (۹) استفاده شد. در این روش داده‌ها در چهار محور بررسی می‌شوند؛ محور ارزش واقعی، کاربردی بودن، تداوم و مبتنی بر واقعیت بودن. برای بررسی ارزش واقعی بودن پس از شناسایی مؤلفه به مصاحبه شونده‌گان رجوع شد و آنها مقوله‌های استخراج شده را تأیید کردند. برای بررسی کاربردی بودن سه مصاحبه شونده دیگر دوباره مورد مصاحبه قرار گرفتند و همان داده‌ها به دست آمد. برای ارزیابی ثبات و تداوم نیز سوالات مشابه در شکل‌های مختلف برای مصاحبه شونده‌گان مطرح شد که آنها نیز پاسخ‌های قبلی خود را دادند. در آخر برای بررسی مبتنی بر واقعیت بودن پژوهش نیز کدگذارها به وسیله سه متخصص روانشناسی و مشاوره خانواده مورد تأیید قرار گرفت. در نهایت داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA به صورت کیفی تجزیه و تحلیل شدند.

این گفتگو دو طرفه باشد و شکلی از گفت و شنود را تشکیل دهد. این مقوله اصلی فرآیند سازگاری زناشویی را تسهیل می‌کند. به عنوان مثال مصاحبه شونده شماره ۸ گفت: «شاید یکی از مهم‌ترین فاکتورهای سلامت خانواده، قانع کردن همدیگر با گفت و شنود طرفینی است».

ج) ارتباط کلامی و غیر کلامی: یکی دیگر از مقوله‌های اصلی در تعاملات زوجی است که به افزایش سازگاری زناشویی کمک می‌کند. در این مورد مصاحبه شونده شماره ۲ گفت: «در موقع سخن گفتن ارتباط غیر کلامی بیشتری داریم؛ مثلاً بهم نگاه می‌کنیم» (جدول ۲).

۲-ارزنده سازی: یکی از مقوله‌های مرکزی در تعاملات زوجین است که سبب افزایش سازگاری زناشویی می‌شود به طوری که تعداد ۱۵ نفر (۸۵ درصد) از مصاحبه شوندگان به این مقوله اشاره کردند و معتقدند که قدرشناسی و قدردانی کردن سبب افزایش رفتار سازگارانه می‌شود. این مقوله شامل مقوله‌های اصلی زیر است: الف) خود ارزشمندی: یکی از مقوله‌های اصلی در تعاملات زوجین احساس خود ارزشمندی است. این مقوله سبب تسهیل فرآیند تعاملات و همچنین باعث تقویت رفتار سازشی زوجین می‌شود. در این مورد مصاحبه شونده شماره ۱ گفت: «آشپزی خوبی دارم و مردم از من تعریف می‌کنند» (ب) پذیرش دیگران: یکی از مقوله‌های اصلی در تعاملات زوجی است که خوشنودی دیگران را به

دنبال دارد و این مقوله سبب تسهیل فرآیند ارتباط در بین زوجین می‌شود و نقش مهمی در سازگاری زناشویی ایفا می‌کند. در این خصوص مصاحبه شونده شماره ۹ گفت: «در رفع نیازهای طرف مقابل خصوصاً نیازها جنسی هم برای شوهرم هیچ کم نمی‌گذارم» (ج) تفکر خوب بودن: یکی دیگر از مقوله‌های اصلی که در تعاملات زوجی نقش مهمی دارد و سبب افزایش رفتار سازگارانه بین زوجین می‌شود تفکر خوب بودن است. این مقوله به حوزه شناختی زوجین بر می‌گردد. در تعاملات زوجی این تفکر باعث افزایش سطح سازگاری می‌شود. مصاحبه شونده شماره ۲ گفت: «مرد را در خانه باید مانند اسطوره ورزش بدانیم چون تکیه گاه خانه است» (جدول ۳).

۳-نفوذپذیری: یکی از مقوله‌های مرکزی در تعاملات زوجی است و سبب افزایش سازگاری زناشویی می‌شود به نحوی که تعداد ۱۴ نفر قریب به (۷۵ درصد) از مصاحبه شوندگان به این مقوله اشاره داشتند و آن را در تعاملات زوجی مهم می‌دانند. این مقوله مرکزی شامل مقوله‌های اصلی زیر است: الف) مدارا: از مقوله‌های اصلی در تعاملات بین زوجین محسوب می‌شود شرکت کنندگان معتقدند هر چه میزان نفوذپذیری زوجین بیشتر باشد طول مدت ازدواج آنان هم بیشتر خواهد بود. میزان مدارا کردن با وضع موجود سبب افزایش سطح سازگاری

اثرگذار بوده و افزایش سطح سازگاری را به دنبال خواهد داشت. این مقوله مرکزی شامل مقوله های اصلی زیر است؛ الف) داشتن اهداف مشترک: یکی از مقوله های اصلی در هدفمندی داشتن اهداف مشترک است که در زندگی زناشویی نقش مهمی دارد. اهداف مشترک زوجی سبب تداوم سازگاری زناشویی می شود. این اهداف به زندگی جهت می دهد و تعاملات سالم اجتماعی را به دنبال دارد. مصاحبه شونده شماره ۶ گفت: «تعاملات اجتماعی سالم با اهداف مشترک امکان پذیر است». ب) آینده نگری: یکی از مقوله های اصلی و تأثیرگذار در سازگاری زوجین آینده نگری است. داشتن پیش بینی در زندگی زناشویی وحدت رویه ایجاد خواهد کرد و انگیزه را برای شروع دوباره تقویت می کند. در این خصوص مصاحبه شونده شماره ۱۱ گفت: «من و همسرم تلاش می کنیم که آینده ای برای فرزندانمون بسازیم» (جدول ۵).

۵- حمایت درون ساختاری: یکی از مقوله های مرکزی تعاملات زوجین حمایت درون ساختاری خانواده است. این مقوله بین اعضا خانواده همدلی ایجاد می کند و سبب افزایش سطح سازگاری زناشویی می شود. قریب به ۶۲ درصد از مصاحبه شوندگان به این مقوله اشاره کردند. این مقوله مرکزی شامل مقوله های اصلی زیر است؛ الف) هماهنگی: یکی از مقوله های اصلی در حمایت درون ساختاری

زناشویی می شود. مصاحبه شونده شماره ۱۲ گفت: «خانم کلیه طلاهایی که از دوران نامزدی داشته همه را با موافقت فروخت و برای خرید خونه»، ب) انعطاف پذیری: یکی از مقوله های اصلی در تعاملات زوجین انعطاف پذیری است که مرزهای خانواده را تحت تأثیر قرار می دهد. میزان انعطاف پذیری در روابط زوجین مانع از مرزهای خشک و شکننده در روابط زوجین می شود. انعطاف پذیری سبب افزایش سطح تعاملات و سازگاری زناشویی می شود. مصاحبه شونده شماره ۱ گفت: «آدم باید بیشتر به خاطر زندگی و آرامشی که در زندگی وجود دارد؛ از خواسته های خودش کوتاه بیاد و سخت گیر نباشه». ج) توافق: یکی از مقوله های اصلی در تعاملات زوجین میزان توافق است. توافق نوعی احترام متقابل است. توافق در بین زوجین، سطح تنش را کمتر می کند و میزان سازگاری زناشویی را افزایش می دهد. مصاحبه شونده شماره ۲ گفت: «هرگز به تنهایی تصمیم نمی گرفتیم و تاکنون نشده که یک قدم رو بدون اطلاع هم برداریم» (جدول ۴).

۴- هدفمندی: یکی از مقوله های مرکزی در تعاملات هدفمندی است که سبب افزایش سطح سازگاری زناشویی می شود. داشتن اهداف برای زندگی ضمن ایجاد انگیزه در روابط، سبب تداوم سازگاری زوجین می شود. تعداد ۱۳ نفر (۷۱ درصد) معتقدند که هدفمندی در تداوم و بهبود روابط زوجین

و معتقدند که مهارت تصمیم‌گیری فرآیند سازگاری را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

این مقوله مرکزی خود شامل مقوله‌های اصلی زیر است؛ الف) تصمیم‌گیری مشارکتی: از مقوله‌های اصلی مهارت تصمیم‌گیری است که سبب افزایش سازگاری زناشویی می‌شود. در تصمیم‌گیری مشارکتی همدلی افزایش می‌یابد و خطاها کاهش می‌یابد. مصاحبه شونده شماره ۱۳ گفت: «در زندگی همیشه مساله داشتیم، ولی با تصمیم‌گیری مشترک به سرانجام می‌رساندیم. من در تصمیم‌گیری‌ها نظرمسرم را مشارکت می‌دادم.» ب) مشورت کردن: یکی از مقوله‌های اصلی در مهارت تصمیم‌گیری مباحث خانواده مشورت کردن است.

به نظر بعضی از شرکت‌کنندگان در مصاحبه خانواده سالم و سازگار باید شریک باشند نه شاکی. این مشورت سبب افزایش سطح سازگاری زناشویی زوجین می‌شود. مصاحبه شونده شماره ۱۱ گفت: «برای حل مسایل خانواده ابتدا مشورت می‌کردیم و بعد هم تصمیم می‌گرفتیم.» (جدول ۷).

اگر به یافته‌ها با یک دید اجمالی نگاه شود، به نظر می‌رسد بتوان آنها را به صورت زیر تنظیم کرد (شکل ۱).

خانواده هماهنگی است. میزان تعاملات زمانی که هماهنگی بین اعضا خصوصاً زوجین وجود دارد بیشتر است. هماهنگی بین اعضا سطح تنش را کاهش می‌دهد و میزان سطح سازگاری زناشویی را بیشتر می‌کند. مصاحبه شونده شماره ۳ گفت: «ما جلوی فرزندان عیب‌هامون رو به هم نگفتیم.» ب) خدمات رسانی: یکی از مقوله‌های اصلی در تعاملات بین فردی خصوصاً زوجین میزان خدمات رسانی است. خدمات رسانی در واقع نوعی پذیرش است. پذیرش افراد تعاملات بین فردی را تحت تأثیر قرار می‌دهد و میزان ارتباط عاطفی را افزایش می‌دهد و در نهایت سبب افزایش سطح سازگاری زناشویی می‌شود. مصاحبه شونده شماره ۱ گفت: «در خونه ما یک اصل اساسی وجود دارد و همیشه بر همه اصول مقدم است، اول پذیرش بعد پذیرایی. آشپزی خوبی دارم و مردم از من تعریف می‌کنند. در واقع خدمت رسانی می‌کنم.» (جدول ۶).

۶- مهارت تصمیم‌گیری؛ از مقوله‌های مرکزی در تعاملات زوجی محسوب می‌شود. این مهارت سبب می‌شود میزان خطای احتمالی کاهش یابد و باعث افزایش سطح سازگاری زناشویی شود. از میان شرکت‌کنندگان در پژوهش تعداد ۸ نفر قریب (۵۶ درصد) به این مقوله مرکزی اشاره کردند

جدول ۱: مشخصات و داده‌های جمعیت شناختی شرکت کنندگان

ویژگی	طبقات	تعداد	درصد	طبقه	مدت ازدواج	تعداد	درصد
تحصیلات	دیپلم و پایین تر	۲	۱۲/۵	طول مدت	۷ تا ۱۵ سال	۹	۵۶/۲۵
	لیسانس	۱۲	۸۱/۲۵	ازدواج	۱۵ تا ۲۰ سال	۴	۲۵
	تکمیلی	۱	۶/۲۵		۲۰ سال به بالا	۳	۱۸/۷۵
	جمع	۱۶	۱۰۰	جمع		۱۶	۱۰۰
ویژگی	طبقات	تعداد	درصد	طبقه	تعداد فرزند	تعداد	درصد
سن	۲۰-۳۰	۳	۱۸/۷۵	تعداد فرزندان	۱-۰	۶	۳۷/۵
	۳۰-۴۰	۸	۵۰		۲	۲	۱۲/۵
	۴۰ به بالا	۵	۳۱/۲۵		بیش از ۲	۸	۵۰
	جمع	۱۶	۱۰۰	جمع		۱۶	۱۰۰

ویژگی	طبقات	تعداد	درصد
	شمال	۱	۶/۲۵
	جنوب	۷	۴۳/۷۵
	مشرق	۲	۱۲/۵
موقعیت جغرافیایی شرکت کنندگان	مغرب	-	-
	مرکز	۶	۳۷/۵
	جمع	۱۶	۱۰۰
	شمال	۱	۶,۲۵

جدول ۲: مصاحبه برای مقوله مرکزی مهارت‌های ارتباطی

گویه‌ها نمونه مصاحبه‌ها	مقوله فرعی	مقوله اصلی	مقوله مرکزی	تعداد (درصد)
درخانه باید حریم‌ها حفظ بشه. با رعایت اصول مشکلات را می‌توان حل کرد. باید حریم‌ها را نگهداشت. خانواده مرز داره	حفظ حریم/در نظر گرفتن مرزها	حفظ مرزها	مهارت ارتباطی	۱۶ (۸۲)
ولی با گفتگو و قانع‌سازی کلامی بیشتر کار می‌کردیم زود هم قانع شدیم. شاید یکی از مهم‌ترین فاکتورهای سلامت خانواده قانع کردن طرفین است	گفت و شنود / توجیه کردن / قانع شدن /	مهارت گفتگو		
در موقع سخن گفتن بهم نگاه می‌کنیم. با لحنی آرام بیان می‌کردم. با تندی با هم صحبت نمی‌کنیم باید مراقب لحن حرف زدنمون باشیم. همدلی باید باشه تا بتونیم به جلو برویم این با ادبیات تند نمی‌شه کاری کرد.	زبان بدن / مراقبت از گفتار	ارتباط کلامی و غیر کلامی		

جدول ۳: مصاحبه برای مقوله مرکزی ارزنده سازی

تعداد (درصد)	مقوله مرکزی	مقوله اصلی	مقوله فرعی	گویه ها نمونه مصاحبه ها
۱۵ (۸۵)	ارزنده سازی	خود	به خود بالیدن / پذیرش خود / تعریف از خود	به خودم می بالم. من ارزشمند بودم خودم را معرفی می کنم باید به متعادل بودن خودم نیز اشاره کنم. آشپزی خوبی دارم
		ارزشمندی	الگو پذیری / رفع نیازهای جنسی پذیرش	شوهرم مرد خوبییه ازش الگو گرفتم. وقتی میهمان می آید ما میهمان پذیر هستیم. در نیازها جنسی هم برای شوهرم هیچ کم نمی گذارم. از او تشکر می کنم.
		تفکر خوب بودن	نگرش مثبت / نیک اندیشی / قدر دانی کردن	فکر می کنم که انسان تلاشگری است. مرد را در خونه باید مانند اسطوره ورزش بدانیم. او تکیه گاه خونه است.

جدول ۴: مصاحبه برای مقوله مرکزی نفوذپذیری

تعداد (درصد)	مقوله مرکزی	مقوله اصلی	مقوله فرعی	گویه ها
۱۴ (۷۵)	نفوذ پذیری	مدارا	هماهنگی در انجام کارها // پذیرفتن همدیگر / کوتاه آمدن	کوتاه آمدم. سازگاری در خانواده ماحصل تلاش دو طرفه است. با کوتاه آمدن مساله حل شد. خانم کلیه طلاهارا برام فروخت.
		انعطاف پذیری	توجه به شخصیت فردی / عدم سخت گیری / بخشش	اصلا من سخت نمی گیرم خشک برخورد نمی کنیم. می بخشیم. دعوا طبیعه باید همراهی کنیم اخه ما شریک زندگی هستیم.
		توافق	همراهی کردن / موافقت / شریک بودن	صلح می کنیم. توافق داریم. مسئله را کش دار نمی کنیم. هرگز به تنهایی تصمیم نمی گرفتیم. ما شریک هستیم. موافقت شرط سازگاری است.

جدول ۵: مصاحبه برای مقوله مرکزی هدفمندی

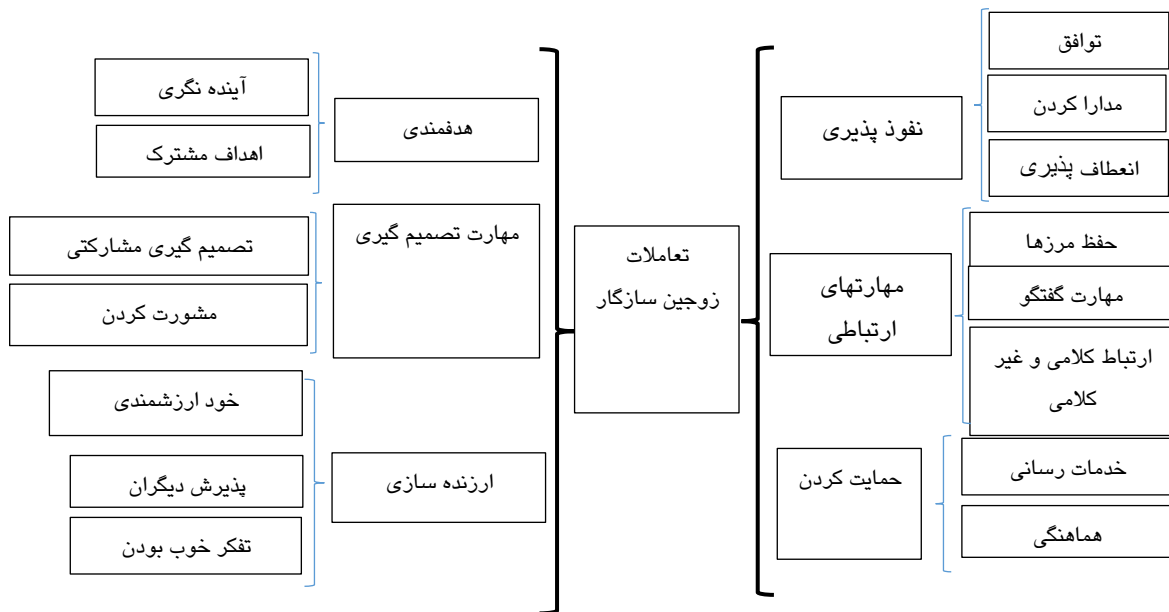
تعداد (درصد)	مقوله مرکزی	مقوله اصلی	مقوله فرعی	گویه ها
۱۳ (۷۱)	هدفمندی	اهداف مشترک	هدف گذاری مشترک / همسویی	هدف های مشترک داشتیم. اهداف به هم نزدیکی داریم. تعاملات اجتماعی سالم با اهداف مشترک امکان پذیر است. هدف مشترک یک راهبر توافقی بود. همسویی داشتیم.
		آینده نگری	برنامه ریزی بلندمدت / تنظیم برنامه / پیش بینی درخانه	تلاش می کنیم که آینده ای رو برای فرزندانمون بسازیم. برنامه ریزی برای آینده در خانواده بسیار مهمه. آینده فرزندانمان خیلی برامون مهمه و ما اکنون را برای آینده برنامه داریم.

جدول ۶: مصاحبه برای مقوله مرکزی حمایت درون ساختاری

تعداد (درصد)	مقوله مرکزی	مقوله اصلی	مقوله فرعی	گویه ها
۹ (۶۲)	حمایت درون ساختاری اعضا خانواده	خدمات رسانی	آشپزی کردن / خانه داری / میهمان پذیری / شوهر پروری	آشپزی خوبی دارم و مردم از من تعریف می کنند. هیچ وقت جلوی فرزندان عیب هامون رو به هم نگفتم. در شرایط سخت من و همسرم از طرف خانوادم خیلی حمایت شدیم. میهمان پذیر هستیم. برای شوهرم هیچ کم نمی گذارم. مهمترین اصل در خونه ما اول پذیرش بعد پذیرایی
		همسوی هماهنگبودن	حمایت کردن / آبرو داری / در نظر گرفتن موقعیت /	هیچ وقت جلوی فرزندان عیب هامون رو به هم نگفتم. در شرایط سخت من و همسرم از طرف خانوادم خیلی حمایت شدیم. همیشه از همدیگر پیش فرزندان حمایت می کردیم.

جدول ۷: مصاحبه برای مقوله اصلی: تصمیم گیری

تعداد (درصد)	مقوله مرکزی	مقوله اصلی	مقوله فرعی	گویه ها
۸ (۵۶)	مهارت تصمیم گیری	تصمیم گیری مشارکتی	مشارکت/تفاهم دوطرفه/هم اندیشی/تصمیم گیری منطقی /	نظرشون را مشارکت می دادم. و در حل مشکل شریک بودیم. در حل مسایل هم اندیشی داشتیم بی تفاوت نبودیم. مهم اینه که تصمیم گیری منطقی باشه نه احساسی. در مسایل زندگی همیشه مساله داشتیم ولی این مسایل را با تصمیم گیری مشترک به سرانجام می رساندیم. من در تصمیم گیری ها نظر همسرم را مشارکت می دادم.»
		مشورت کردن	مشورت کردن / هماهنگی کردن / استفاده از مشاوره / هماهنگی	در خانواده مشورت کردم. خانواده خودم با هم مشورت می کردیم. بعد از تنش ها با هم مشورت می کردیم. ما در حل مشکلات خود از تجربه دیگران کمک می گرفتیم. مشکلی نیست حل نشه اما همفکری میخاد. از مشاوره کمک می گیریم.

شکل ۱: مدل تعاملات زوجین سازگار

بحث

سازگاری زناشویی به منزله یکی از مهم‌ترین عوامل در تعیین ثبات و دوام رابطه زناشویی است. سازگاری یکی از اصطلاحاتی است که به طور گسترده در پژوهش‌های خانواده و زناشویی مورد استفاده قرار می‌گیرد. (۱) لذا پژوهش حاضر با هدف تعیین و بررسی علل تعاملات زوجی در سازگاری زناشویی صورت گرفت.

بدین منظور زوجینی که نمره سازگاری زناشویی بالای ۱۰۰ کسب نمودند و حداقل ۷ سال از زندگی زناشویی آنان گذشته بود با استفاده از روش کیفی مورد بررسی قرار گرفتند. بر اساس یافته‌های پژوهش شش مقوله مرکزی به دست آمد که شامل: مهارت‌های ارتباطی، ارزنده‌سازی، نفوذپذیری، هدفمندی، حمایت درون ساختاری، مهارت‌های تصمیم‌گیری می‌باشند. داده‌ها به وسیله مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته جمع‌آوری گردید هنگامی که زوجین در پاسخ به سوالات هدفمند (از زندگی خود تعریف کنید. علل ماندگاری در زندگی و سازگاری در روابط و تعاملات زناشویی را در چه می‌دانید؟) به توصیف زندگی خود می‌پرداختند، به علل و عوامل سازگاری تعاملات اشاره می‌کردند.

در خصوص مقوله مرکزی مهارت‌های ارتباطی به نظر می‌رسد هنگامی سازگاری زناشویی در تعاملات زوجی افزایش می‌یابد که زوجین بتوانند از مهارت‌های ارتباطی به خوبی استفاده کنند و مرزها را در نظر بگیرند. سازگاری یک فرآیند دوسویه است.

ارتباط مؤثر تنها مهارت لازم برای دوام ازدواج شناخته شده است (۱۰). سازگاری الگوهای تعاملی زوجین دستیابی به حداکثر رضایت زناشویی را امکان‌پذیر می‌کند (۱۱). رضایت و توافق مهارت ارتباط سالم را یک اصل می‌داند (۱۲). از جمله عوامل مؤثر بر سازگاری می‌توان به همسانی در مهارت ارتباط اشاره کرد (۱۳). مشکلات ارتباطی می‌توانند سبب ایجاد گوشه‌گیری و افسردگی شوند (۱۴). رفتارهای تعاملی سازنده به حل مسایل خانواده کمک می‌کند (۱۵). پژوهش نشان داد که معیارهای ارتباطی افراد در مجموع ۲۵ درصد از واریانس سازگاری زناشویی را پیش‌بینی می‌کند (۱۶).

در خصوص مقوله نفوذپذیری می‌توان گفت نفوذپذیری در سازگاری زناشویی نقش دارد. نفوذپذیری یک پدیده اجتماعی است در بین اعضا خانواده وجود دارد، بر میزان سازش نقش دارد. زنان بیشتر از مردان نفوذپذیری دارند (۱۷). نفوذپذیری در مرزهای خانوادگی سبب بهبود نقش می‌شود (۱۸). نفوذپذیری اعضای خانواده مرز و نقش خانواده را تحت تأثیر قرار می‌دهند و سبب بهبود روابط می‌شود (۱۹). هرچه انعطاف‌پذیری شخصی در همسران بیشتر باشد، سازگاری بیشتری وجود دارد و سازگاری با مقیاس انعطاف‌پذیری، تاب‌آوری رابطه مثبت و معنی‌دار دارد (۲۰). نفوذپذیری و اثرگذاری در متغیر سازگاری نقش مهمی دارد (۲۱).

در خصوص مقوله ارزنده‌سازی پژوهش‌ها نشان داده است ارزنده‌سازی در روابط زوجین سبب

در خصوص مقوله مهارت تصمیم‌گیری می‌توان گفت مهارت تصمیم‌گیری در سازگاری زناشویی موثر است. مشارکت در تصمیم‌گیری یکی از ابعاد سازگاری زناشویی زوج‌های ایرانی است (۳۵). بین قدرت تصمیم‌گیری و سازگاری زناشویی رابطه وجود دارد (۳۶). بعد تصمیم‌گیری مشارکتی یک از ابعاد سازگاری زناشویی است (۳۷). وجود توافق و بینش مشترک، سبب کاهش منازعات و در نتیجه افزایش جاذبه بین همسران، پایداری ازدواج و توانایی در حل و رفع منازعات می‌شود (۳۸).

این مطالعه کیفی با محدودیت‌هایی روبرو بود که از آن جمله می‌توان به احتیاط در تعمیم‌پذیری نتایج که از محدودیت‌های همه پژوهش‌های کیفی است اشاره کرد. از دیگر محدودیت‌های این پژوهش آن است که فقط زوجینی بالای ۷ سال زندگی مشترک مورد بررسی قرار گرفتند و زوجین زیر ۷ سال را شامل نمی‌شود. پیشنهاد می‌شود پژوهشگران در آینده به طور گسترده‌تر به مطالعه کمی این متغیر مهم بپردازند.

نتیجه‌گیری

خانواده اساس و شالوده زندگی فردی و اجتماعی است و هسته اصلی خانواده، زن و شوهر هستند. بنابراین تمرکز بر سازگاری زناشویی در تعاملات زوجها کمک فراوانی به بقا و داوم خانواده خواهد کرد، بر همین اساس هر ساله پژوهش‌های خانواده نسبت به موضوع بیشتر می‌شود. دلایل

افزایش عزت نفس و بهبود روابط آنان می‌شود (۲۲). ارزنده سازی و قدردانی سبب افزایش روابط عاشقانه شده و بهبود عملکرد خانواده را در پی دارد (۲۳). ارزنده‌سازی در بین اعضا خانواده نوعی حمایت خانوادگی است (۲۴). ارزنده‌سازی در بین اعضا خانواده صمیمیت را افزایش می‌دهد (۲۵). ارزنده‌سازی یکی از پارامترهای اساسی برای افزایش عملکرد خانواده است (۲۶).

در خصوص مقوله هدفمندی می‌توان گفت هدفمندی در سازگاری زناشویی نقش دارد. یکی از پنج عامل مهم پیش‌بینی‌کننده سازگاری زناشویی هدفمندی است (۲۷). زوجین متأهلی که توافق‌پذیری در اهداف دارند نمره سازگاری زناشویی بیشتری را کسب کردند (۲۸). تمایز خود و اهداف مشترک زوجین با میزان سازگاری زناشویی مرتبط است (۲۹). توافق بر سر اهداف و انتظارات از عوامل ازدواج‌های طولانی مدت به حساب می‌آید (۳۰).

در خصوص مقوله حمایت کردن زوجین از همدیگر، می‌توان گفت حمایت اجتماعی در سازگاری زناشویی نقش دارد. حمایت اجتماعی زوجین از همدیگر بر کیفیت زندگی آنان مؤثر است (۳۱). همراهی و حمایت زوجین در گذشت زمان باعث ارتقای رضایت زناشویی می‌شود (۳۲). یکی از ابعاد سازگاری زناشویی تأیید و حمایت اجتماعی است (۳۳). حمایت روانی زوجین در حین بارداری از همدیگر راهی برای بهبود سازگاری زناشویی و به تبع آن کیفیت زندگی شناخته شده است (۳۴).

IR.IAU.KHSH.REC.1401.003 می‌باشد، که با حمایت مالی این دانشگاه انجام شد. نویسندگان بر خود لازم می‌دانند از خانواده‌های عزیزی که در ایام کرونا زمینه مناسبی برای مصاحبه‌ها ایجاد کردند تشکر نمایند.

زیادی برای گسترش این پژوهش‌ها وجود دارد چرا که سازگاری زناشویی به دوام و بقا خانواده کمک می‌کند و ناسازگاری زناشویی یکی از دلایل طلاق در خانواده محسوب می‌شود. بنابراین اگر مؤلفه‌های اصلی متغیر سازگاری زناشویی شناسایی شود زمینه رضایت و کامیابی زوجین و فرزندانشان فراهم خواهد شد. با توجه به یافته‌ها سازگاری در تعاملات زوجی به مقوله‌های مرکزی و اصلی وابسته است و این مقوله‌ها به عنوان عوامل به وجود آورنده و تداوم دهنده عمل می‌کنند. تعاملات زوجین بیشتر تابع مهارت‌های ارتباطی، نفوذپذیری، ارزنده‌سازی، هدف‌مندی، حمایت درون ساختاری و مهارت تصمیم‌گیری است، لذا به نظر می‌رسد زوجین سازگار از تعاملات سازنده بیشتر استفاده می‌کنند و همچنین تعاملات سازنده سبب افزایش سازگاری زناشویی می‌شود. سازگاری زناشویی فرآیندی است که در طول زندگی ایجاد می‌شود. بنابراین زوجین قبل از ازدواج باید مهارت‌های لازم را خصوصاً مهارت‌های ارتباطی و مهارت تصمیم‌گیری را آموزش ببینند. از مشاوره‌های قبل از ازدواج استفاده نمایند. زوجین باید خود را به مؤلفه‌های اصلی سازگاری تجهیز کنند تا بتوانند سازگاری زناشویی بهتری را تجربه کنند.

تقدیر و تشکر

این مقاله بر گرفته از پایان نامه دکترای مشاوره خانواده مصوب دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی شهر اصفهان و با کد اخلاق

REFERENCES

1. Gaal FS. The role of differentiation of self and death anxiety in predicting marital adjustment following the death of an adult, married-child's biological parent. Seton Hall University. *Journal of Spirituality in Mental Health* 2005; 23(2): 84-89.
2. Mondol J. *Marital Adjustment: Extension of psychophysical well-being*. LAP LAMBERT Academic Publishing; 2014.
3. Weiser DA, Niehuis S. Relationship initiation and early dating. *Family Relations* 2000; 59: F3-F4.
4. Bali A, Dhingra R, Baru A. Marital adjustment of childless couples. *Journal of Social Sciences* 2010; 24(1): 73-6.
5. Namdarpour F, Fatehizadeh M, Bahrami F, Mohammadi Fesharaki R. The consequences of rumination in women with marital conflicts. *Journal of Family Studies* 2019; 17(60): 145-67.
6. Ganong L, Coleman M. Qualitative research on family relationships. *Journal of Social and Personal Relationships* 2014; 31(4): 451-9.
7. Ospina S, Dodge J, Godsoe B, Minieri J, Reza S, Schall E. From consent to mutual inquiry: Balancing democracy and authority in action research. *Action Research*; 2004; 2(1): 47-69.
8. Locke HJ, Wallace KM. Short marital-adjustment and prediction tests: Their reliability and validity. *Marriage and Family Living* 1959; 21(3): 251-5.
9. Guba EG, Lincoln YS. Competing paradigms in qualitative research. *Handbook of Qualitative Research* 1994; 2(163-194): 105.
10. Ruas M, Rodríguez-González M, Lampis J, Murdock NL, Schweer-Collins ML, Lyons ER. Couple adjustment and differentiation of self in the United States, Italy, and Spain: A cross-cultural study. *Family Process* 2010; 59(4): 1552-68.
11. Bali A, Dhingra R, Baru A. Marital adjustment of childless couples. *Journal of Social Sciences* 2010; 24(1): 73-6.
12. Spanier GB. Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family* 1976; 41(1): 15-28.
13. Bradbury TN, Fincham FD, Beach SR. Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage and Family* 2000; 62(4): 964-80.
14. Lorenzo-Blanco EI, Cortina LM. Towards an integrated understanding of Latino/a acculturation, depression, and smoking: A gendered analysis. *Journal of Latina/o Psychology* 2013; 1(1): 3-6.
15. Niolon R. Domestic violence in gay and lesbian couples. *Causes of Domestic* 2000; 474-80.
16. Boden JS, Fischer JL, Niehuis S. Predicting marital adjustment from young adults' initial levels and changes in emotional intimacy over time: A 25-year longitudinal study. *Journal of Adult Development* 2010; 17(3): 121-34.
17. Russo M, Ollier-Malaterre A, Kossek EE, Ohana M. Boundary management permeability and relationship satisfaction in dual-earner couples: The asymmetrical gender effect. *Frontiers in Psychology* 2018; p. 9-16 .
18. Eagle BW, Miles EW, Icenogle ML. Interrole conflicts and the permeability of work and family domains: Are there gender differences?. *Journal of Vocational Behavior* 1997; 50(2): 168-84.
19. Capitano J, Greenhaus JH. When work enters the home: Antecedents of role boundary permeability behavior. *Journal of Vocational Behavior* 2018; 10(4): 87-100.
20. Qashhang N, Mazaheri MA, Laden F, Mutabi F, Heidari M. Analysis of pathological experiences and attachment-based satisfaction in the sexual relationship of Iranian spouses. A qualitative research. *Journal of Family Studies* 2021; 17(66): 167-207.
21. Huston TL. The social ecology of marriage and other intimate unions. *Journal of Marriage and Family* 2000; 62(2): 298-320.
22. Accordino MP, Guerney BG. The empirical validation of relationship enhancement couple and family therapy 2002, 41-42.
23. MacDonald G, Marshall TC, Gere J, Shimotomai A, Lies J. Valuing romantic relationships: The role of family approval across cultures. *Cross-Cultural Research*; 2012, 46(4): 366-93.
24. Clark RM. *Family life and school achievement*. University of Chicago Press 2015; 145-8.
25. Huston TL. The social ecology of marriage and other intimate unions. *Journal of Marriage and Family* 1995; 62(2): 298-320.
26. Shahnaz H, Kianoosh P, Webmalali Kh. Comparison of the frequency of children's painting features with poor parenting based on a family drawing test. *Journal of Applied Psychology* 2013; 10(2): 25-58.

27. Cook DB, Casillas A, Robbins SB, Dougherty LM. Goal continuity and the "Big Five" as predictors of older adult marital adjustment. *Journal of Personality and Individual Differences* 2005; 38(3): 519-31.
28. Gopal CR, Valarmathi D. Marital compatibility and their relationship to personality among arranged marriage couples and love marriage couples—a pilot study. *Journal Annals of Tropical Medicine and Public Health* 2020; 23(2): 231-43.
29. Laver J, Stern M, Mazzeo SE, Porter J, Gerke C, Bryan D. Self-esteem, teasing and quality of life: African American adolescent girls participating in a family-based pediatric overweight intervention. *Journal of Clinical Psychology in Medical Settings* 1986; 13(3): 217-28.
30. Abbey A, Andrews FM, Halman LJ. Provision and receipt of social support and disregard: what is their impact on the marital life quality of infertile and fertile couples? *Journal of Personality and Social Psychology* 1995; 68(3): 455-9.
31. Işık E, Özbiler Ş, Schweer-Collins ML, Rodríguez-González M. Differentiation of self predicts life satisfaction through marital adjustment. *The American Journal of Family Therapy* 2020; 48(3): 235-49.
32. Crawford DW, Houts RM, Huston TL, George LJ. Compatibility, leisure, and satisfaction in marital relationships. *Journal of Marriage and Family* 2002; 64(2): 433-49.
33. Ting-Toomey S. An analysis of verbal communication patterns in high and low marital adjustment groups. *Journal Human Communication Research* 1983; 9(4): 306-19.
34. Namvaran Germi K, Moradi A, Farzad V, Zahrakar K. Identifying the dimensions of marital adjustment in Iranian couples: a qualitative study. *Journal of Health and Care* 2017; 19(3): 182-94.
35. Capitano J, Greenhaus JH. When work enters the home: Antecedents of role boundary permeability behavior. *Journal of Vocational Behavior* 2018; 10 (5): 87-100.
36. Dam Reyhani N, Behzadipour S, Tahmasebi S. The relationship between perceived social support and psychological well-being and marital adjustment in women with breast cancer after mastectomy. *Iranian Journal of Surgery* 2017; 41(2): 21-8.
37. Long EC, Andrews DW. Perspective taking as a predictor of marital adjustment. *Journal of Personality and Social Psychology* 1990; 59(1): 126-8.
38. Sternberg KJ, Baradaran LP, Abbott CB, Lamb ME, Guterman E. Type of violence, age, and gender differences in the effects of family violence on children's behavior problems: A meta-analysis. *Journal Developmental Review* 2006; 26(1): 89-112.

Analysis of Constructive Interactions in Marital Adjustment of Couples in Yasuj

Roozian A, Namdarpour F*, Javadzadeh

Department of Counseling, Khomeini Shahr Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran.

Received: 05 Mar 2022 Accepted: 18 Oct 2022

Abstract:

Background & aim: Family is the most important institution of society and the shaper of human personality. Marital compatibility is one of the most important factors in determining the stability and durability of a marital relationship. Therefore, the purpose of the present study was to investigate constructive interactions in the marital adjustment of couples in Yasuj, Iran.

Methods: The present qualitative research was conducted using thematic analysis method in 2021. The participants were couples who had a high compatibility score and at least 7 years had passed in their married life. The sampling method was purposeful; therefore, semi-structured interview method was used to collect data. Interviews were conducted individually and continued until saturation. Finally, the data were analyzed using MAXQDA software.

Findings: MAXQDA 2018 software was used for data analysis. After analyzing the content of the data, six central categories were obtained, which were communication skills (border guarding, conversation skills, verbal and non-verbal communication) in order of importance. Valuation (self-worth, good thinking, acceptance of others). Permeability (agreement, tolerance, flexibility). Purposefulness (foresight, common goals). Support (service, coordination). Decision making skills (participatory decision making, consulting).

Conclusion: Compatible couples use constructive interactions more in their lives and marital adjustment is more dependent on the skills that are developed during life.

Keywords: Couple interactions, Marital adjustment, Qualitative study

*Corresponding Author: Assistant Professor, Department of Counseling, Khomeinishahr Branch, Islamic Azad University, Khomeinishahr/ Isfahan, Iran.

Email: namdarpour@iaukhsh.ac.ir

Please cite this article as follows: Roozian A, Namdarpour F, Javadzadeh F. Analysis of Constructive Interactions in Marital Adjustment of Couples in Yasuj. Armaghane-danesh 2022; 27(5): 664-679.